

INTERDISCIPLINARNOST I DECA SA SMETNJAMA U INTELEKTUALNOM FUNKCIONISANJU

Anja Stojšin¹, Danijela Jašin², Vladimir Stojšin³, Staniša Banjanin⁴, Sandra Banjanin⁵

Rezime: Interdisciplinarni pristup u nastavi je veoma važan zbog: integrativnog procesa u nauci, primene znanja u praksi, sagledavanja pojava, fleksibilnog procesa saznavanja. Cilj ovog rada je ukazati na neophodnost za ekološkim obrazovanjem na svim nivoima.

Ključne reči: interdisciplinarnost, zaštita životne sredine, deca sa smetnjama u intelektualnom funkcionisanju

INTERDISCIPLINARITY AND CHILDREN WITH DISABILITIES

Summary: An interdisciplinary approach to teaching is very important because: integrative processes in science, applying knowledge in practice, consideration of phenomena, a flexible learning process. The aim of this paper is to point to the need for environmental education at all levels.

Key words: interdisciplinary, environmental protection, children with intellectual disabilities

1. UVOD

Čitav niz zakona kao i strategija, prepoznaju obrazovanje i vaspitanje za zaštitu životne sredine i održivi razvoj, kao prioritet u nacionalnom smislu. Sam Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja donet u avgustu 2009, povezuje korelaciju nastavnih sadržaja sa zaštitom životne sredine.

Član 4. Ciljevi obrazovanja i vaspitanja

stav 11. razvoj svesti o značaju održivog razvoja, zaštite i očuvanja prirode i životne sredine, ekološke etike zaštite životinja

Član 5. Opšti ishodi i standardi obrazovanja i vaspitanja

stav 8. Da deca budu osposobljena da efikasno i kritički koriste nauku i tehnologiju uz pokazivanje odgovornosti i prema svom životu, životu drugih i životnoj sredini

Član 73. Nastavni planovi osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja

¹ Anja Stojšin, prof. teh. obr, Osnovna i srednja škola „9. Maj“ Zrenjanin, anja.stojisin@gmail.com

² dr Danijela Jašin, Visoka tehnička škola strukovnih studija

³ Vladimir Stojšin, prof. informatike, Osnovna škola “Dr Jovan Cvijić” Zrenjanin

⁴ Staniša Banjanin, načelnik školske uprave za Banat, Zrenjanin

⁵ spec. Sandra Banjanin, inž. tehn. Kulturni centar, Zrenjanin

Nastavni plan osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja može da sadrži module, samostalne ili u okviru predmeta, sa fondom časova

Član 76. Školski program

stav 4. Školski program sadrži obavezne i izborne predmete i module, po ciklusima, odnosno obrazovnim profilima i razredima.

Standardi i kompetencije za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja (ZUOV, april 2011)

- Kompetencije za nastavnu oblast, predmet i metodiku nastave

Planiranje:

- Planira i programira sadržaje nastave vodeći računa o korelaciji, kako horizontalnoj, tako i vertikalnoj

Realizacija:

- Povezuje i organizuje nastavne sadržaje jednog ili više predmeta u tematske celine.

2. INTERDISCIPLINARNOST U ŠKOLAMA

Naučno- tehnološki razvoj društva podrazumeva timski rad stručnjaka različitih profila. Značajne su primene znanja u praksi koja opet ne poznaje granice disciplina i zahteva transfer znanja. Fleksibilni procesi saznavanja su bitni u sagledavanju određenog problema sa više različitih strana. Ovakvo učenje je sličnije dečijoj igri jer je prirodnije, a i pristup saznavanju u nastavi putem istraživanja okoline je svakako delotvorniji od apstraktnog.

Klasična nastava je ograničena nastavnim planom i programom, kao i jasno podeljenim nastavnim temama i nastavnim jedinicama sa brojem časova, bez obzira na sastav odeljenja. Svakako, da je slabija povezanost nastavnih sadržaja kroz predmete kod dece. Savremena nastava poznaje fleksibilne nastavne sadržaje, bolju povezanost, uključivanje učenika u timove, vežbanje komunikacijskih veština. U razvijenim obrazovnim sistemima realizacija učeničkih projekata zauzima 30 % ukupnog fonda časova.

Svakako, uviđamo da je potreba za interdisciplinarnim pristupom nastavi neophodna da bi se nastavni sadržaji različitih predmeta objedinili u jedinstvene celine, kako bi se bolje razumeli. Nastavnici treba da prošire svoje nadležnosti i sposobnosti, kao i saradnju sa kolegama koji predaju predmete sa istim ili sličnim sadržajem.

3. PRIKAZ JEDNOG INTEGRISANOG DANA SA DECOM SA SMETNJAMA U INTELEKTUALNOM FUNKCIONISANJU

Rad u osnovnoj specijalnoj školi ostvaruje se prema nastavnom planu i programu (Beograd 30. avgust.1993.), za lako mentalno ometena lica u razvoju. Što je izrazitije odstupanje u razvoju, to je sadržaj nastave specifičniji. Specifičnost nastave nije u tome da se sadržaji podčine poremećajima u razvoju, nego da se prilagođenom sadržaju nastave ti poremećaji savladaju.

Sledi prikaz jednog interdisciplinarnog dana sa decom sa smetnjama u intelektualnom funkcionisanju. Nakon održanog akreditovanog seminara (ZUOV) „Ambalaža, otpad, reciklaža“, javila se volja za izradom jednog integrisanog dana (od pet časova) sa istom temom u ovom odeljenju. Tema je veoma zahvalna jer je povezana sa svakodnevnim

životom. Cilj ovakvog pristupa je podizanje nivoa pažnje učenika i usmeravanje na stvaralački način rastavljanja problema sa više strana.

Tabela 1. Raspored časova u odeljenju

Utorak	nastavna tema	nastavna jedinica
1. Tehničko obrazovanje	manipulisanje različitim materijalom	ambalaža, otpad, reciklaža
2. Logopedске vežbe	vežbe bogaćenja rečnika	vežbe shvatanja značenja reči: ambalaža, otpad, reciklaža
3. Psihomotorne vežbe	vežbe za doživljaj telesne celovitosti	vežbe za uočavanje i stabilizovanje lateralizovanosti
4. Čuvari prirode (izborni predmet)	zaštita životne sredine	sakupljanje i razdvajanje otpada
5. T.O.- praktičan rad	praktičan rad	reciklaža papira

Kratak opis časova:

PRVI ČAS

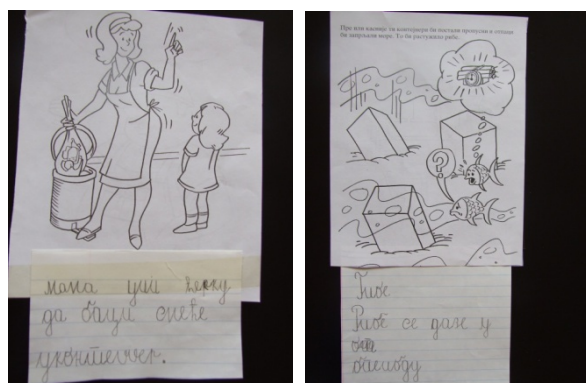
Tehničko obrazovanje

Zadatak je da učenici uoče razlike u sličnosti među materijalima: papir, plastika, staklo, metal.

Doprinos upotpunjavanju, proširivanju, sređivanju novih saznanja i iskustava. Razvoj bogaćenja senzomotornih iskustava učenika. Razvoj manipulativnih iskustava i spretnosti. Razvijanje radnih veština, sklonosti, sposobnosti i radnih navika. Korekcija i razvoj sposobnosti posmatranja i opažanja. Razvijanje kognitivnih funkcija učenika. Učenici su sa učiteljicom šetali u dvorištu i okolini škole radi aktivnog otkrivanja koje omogućava potpunije razumevanje i celinu saznavanja uz lično zalaganje učenika, efikasnost saznavanja je u procesu zapamćivanja kroz lični i očigledni rad - kao motivacija na svesnom planu. (slika 1.)

*Aktivnost nastavnika: prati, procenjuje, usmerava rad učenika, priprema materijal za rad, organizuje rad, motiviše učenike, pomaže i savetuje učenike.

*Aktivnost učenika: igra se, aktivno učestvuje u vaspitno obrazovnom radu, posmatra, sluša, opisuje, stvara, crta, učestvuje u razgovoru, sakuplja, istražuje, prati.

Slika 1. Učenici komentarišu slike

DRUGI ČAS

Logopedске вежбе III nivo

Bogaćenje i korigovanje senzomotornih iskustava, otklanjanje teškoća u oblasti motornog i perceptivnog ponašanja. Korekcija pamćenja, mišljenja i opažanja. Otklanjanje nejasnosti i nepravilnosti u govornom i pisanom području. Razvijanje vizuelne pažnje, memorije i diskriminacije.

Zadatak da učenici napišu rečenice u kojima se koriste nove reči.

- Aktivnost nastavnika: vodi računa o jasnom izgovoru, odmerenom govornom tempu, naglasku reči u rečenici
- Aktivnost učenika: da se pravilno jasno i tačno usmeno i pismeno izražava. Da učestvuje u razgovoru i iznosi svoje mišljenje.

TREĆI ČAS

Psihomotone vežbe III nivo

Doprinos razvijanju manipulativne spretnosti, vizuelnog i auditivnog opažanja, memorije i diskriminacije. Razvijanje taktilne percepcije. Razvijanje logičkog mišljenja i zaključivanja. Razvoj samostalnosti u radu.

IGRA

- desnom rukom dodaj drugu ambalažu od kartona u njegovu desnu ruku.
- dodaj levom rukom ambalažu od plastike drugarici u njenu desnu ruku
- odskakući levom nogom do kutije sa ambalažom od stakla i vrati se skačući na desnoj nozi.
- Aktivnost nastavnika: daje nalog učenicima, organizuje korišćenje lateralizovanosti kroz razne igrovne aktivnosti. Pruža mogućnost da kroz igru i razmenu druženja i pozitivnih emocija učenici budu motivisani i uspešni.
- Aktivnost učenika: učenik je aktivan učesnik interakcije uspostavlja emocionalnu stabilnost.

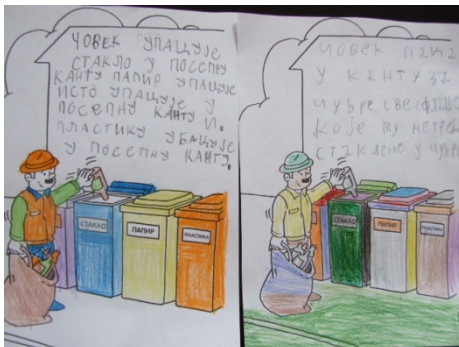
ČETVRTI ČAS

Čuvari prirode (izborni predmet)

Podsticanje i razvijanje interesovanja za prirodnu sredinu, da se razvoj mišićne snage i motorne spetnosti usmeri ka pozitivnom modelu iz ponašanja u prirodi. Doprinos razvoju sposobnosti opažanja i pamćenja viđenog, korigovanju govornih i motornih poremećaja, izgradnja kulture rada.

Zadatak: Sakupljanje otpada na obali jezera(u blizini škole) u okviru akcije „Očistimo Srbiju“.

- Aktivnost nastavnika: organizovanje akcije, nabavka kesa za odlaganje otpada
- Aktivnost učenika: uočavanje uzročno posledičnih veza u životnoj sredini. Razvija se timski rad razdvajanje otpada u kese za papir, plastiku, staklo i metal. (Slika 2.)

Slika 2. ученици описују слику

PETI ČAS

Tehničko obrazovanje- praktičan rad

Sakupljeni stari papir (ne novinski zbog sadržaja olova) iseckati na što sitnije komade i potopiti u posudu sa toplom vodom, pa gnječiti rukama dok se ne razmekša. Pomoću blendera izgnječiti ga , pa masu razliti u plitku posudu, pa isečenom žicom protiv komaraca zahvatiti. Voda se cedi kroz sito mrežice a masu možemo rukom rasporediti po mrežici. Masu prekriti debljim papirom i izvnuti na radnu podlogu. Lagano pritisnuti a višak vode pokupiti sunđerom. Ostaviti da se osuši. (slika 3.)

- Aktivnost nastavnika: usmerava rad učenika, motiviše ga
- Aktivnost učenika: aktivno učestvuje u izradi recikliranog papira. Istražuje, iznosi zaključke.

Slika 3. Reciklirani papir dobijen na času

Inegativni pristup nastavi je veoma važan za decu sa smetnjama u razvoju zbog:

- uspostavljanja veze između timskog rada stručnjaka različitog profila
- saznavanje se stiče kroz nastavu sličnu dečijoj igri
- povezivanje teme sa lokalnom sredinom, kako bi deca bolje razumela nastavne sadržaje, ali i bila upoznata sa problemima životne sredine u svom okruženju
- pažnja učenika je duža, zainteresovanost za rad veća, međusobna saradnja izvanredna u situacijama kad su zavisili jedni od drugih

- zadovoljstvo koje je kulminiralo samim činom izrade i saznavanja je prava blagodet učenika . Manifestacija njihovog zadovoljstva zbog ostvaenog savladavanja zadatka, jača njihovo samopouzdanje i svest o njihovim sposobnostima.
- učenici nisu samo razumeli materiju nego i zapamtili i reprodukovali
- Obrada teme je zahvalna ne samo kod LMNR dece, već kod sve dece od predškolske pa do učenika srednjih škola. Tema pruža sticanje znanja, sposobnosti, veština i stavova i ekološki poželjnog ponašanja, u skladu sa ekološkom etikom i principima održivog razvoja.

4. ZAKLJUČAK

Savremena nastava organizaciju sadržaja rada rešava kroz problem ili temu, razmatra je sa više strana naučnih disciplina. Proces saznavanja kod sve dece je mnogo delotvorniji kada je sličan dečijoj igri. Istraživanje okoline i sagledavanja pojava i procesa u njoj je daleko efikasniji od apstraktnog učenja. Primena znanja u praksi ne poznaje granice disciplina i zahteva korišćenje raznovrsnih znanja.

5. LITERATURA

- [1] Danijela M. Jašin : *Unapređenje obrazovanja u domenu zaštite životne sredine* , RPP011 Čačak 2011., str. 398-405
- [2] Anja Stojšin: *Nastava tehničkog obrazovanja za decu sa smetnjama u intelektualnom funkcionisanju*, TIO 2010Čačak, 2005., str. 459-463
- [3] Nacionalna strategija održivog razvoja. www.odrzivi-razvoj.gov.rs
- [4] Standardi i kometencije za profesiju nastavnika i njihovog profesionalnog razvoja , ZUOV, Beograd , april 2011.
- [5] Nastavni plan i program za specijalne škole , Beograd avgust 1993. – Službeni glasnik RS, br 50/92.
- [6] Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, Službeni glasnik RS 2009, Ministarstvo prosvete i nauke, Beograd